

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ЛАКУНИ У ПЕРЕКЛАДІ

Проблема детермінованості мовних явищ особливостями певного етносу як носія певної культури традиційно належить до ключових напрямів лінгвістичних досліджень. Сучасне трактування поняття «культура» є досить широким, оскільки під культурою сьогодні прийнято розуміти не лише сукупність матеріальних та духовних досягнень цивілізації, але і характерні ознаки явищ, притаманних усім сторонам буття та свідомості етнічної спільноти. Мова як знаряддя вербальної комунікації є найважливішою частиною культури, тому всі особливості її структури та функціонування можуть вважатися проявами культури відповідного мовного (або етнічного) колективу. Такі особливості можуть мати місце на різних рівнях мовної системи та у різних комунікативних ситуаціях.

Одним із найважливіших каналів взаємозв'язку між культурами є переклад, тому вивчення культурної обумовленості вербальної комунікації у професійній діяльності сприяє в кінцевому результаті вирішенню таких практичних завдань, як уникнення або ж усунення конфліктів у фаховому середовищі, недопущення невдач при реалізації спільних проєктів, ліквідація упереджень та стереотипів у міжкультурному спілкуванні.

У роботі «Основи лакунології» Ю. Сорокін, І. Марковіна та І. Панасюк досліджують теоретичні основи лакунології та її прикладні аспекти. Ю. Сорокін визначає мету лакунологічних досліджень як «фіксацію та тлумачення непрозоростей як в межах однієї спільноти (інтралінгвокультурософічні/інтрасеміокультурософічні дослідження), так і під час зіставлення її з іншою (інтерлінгвокультурософічні/інтерсеміокультурософічні дослідження)» [1, с. 31]. І. Марковіна визначає елементи, що не співпадають у двох культурах як культурологічну лакуну, що є свідченням наявності опозиції свій–чужий. Вона пропонує розглядати культурологічні лакуни як «сигнали специфіки» 1) учасників комунікації – суб'єктні лакуни (або національно-психологічні); 2) діяльності, що здійснюється комунікантами в «рідній» культурі – діяльнісно-комунікативні лакуни; а також 3) культурного простору, у якому існують суб'єкти спілкування, і на тлі якого відбувається сприйняття як партнера, так і змісту самого міжкультурного діалогу – «лакуни культурного простору» [1, с. 37].

Е. Гродські та Ш. Рехман вважають, що метод виявлення лакун може стати в нагоді для систематизації культурних розбіжностей і пропонують таку типологію лакун:

– суб'єктивні лакуни, або «національно-психологічні» лакуни, виявляються на тлі спільних точок зору та ставлень членів культурної групи, які самі ідентифікують себе такими, що належать до неї. Ці лакуни можна

далі розділити на лакуни сприйняття національного характеру, силогістичні лакуни, що належать до психології мислення членів групи, культурно-емотивні лакуни, що характеризують темперамент представників певної культури та лакуни почуття гумору, лакуни сприйняття (наприклад, часу та простору), інтеррефлексивні лакуни та лакуни уподобань (лакуни комунікативної діяльності – до них віднесені лакуни комунікативних стратегій, кінесичні лакуни та лакуни невербальної поведінки, лакуни етикету та лакуни культурного фонду, а також лакуни мовної системи та використання мови);

– лакуни культурного простору – під цим типом лакун автори розуміють лакуни культурної ідентичності, етнографічні лакуни, лакуни культурного символізму та лакуни оціночних стереотипів [2].

Саме національно-культурні відмінності в процесі категоризації і концептуалізації зумовлюють появу лакун, які необхідно елімінувати в процесі перекладу реалій і знайомства з іншомовною культурою.

З погляду антропології словникова розгалуженість певної мови (тобто наявність/відсутність лакун у тій або іншій мові) є показником інтересів, що притаманні носіям локальних культур. Лакуни корелюють зі створенням нових концептуальних одиниць, що є стратегічно важливими для представників однієї культури та виявляються надлишковими або непотрібними для іншої. Із потребою у вербалізації нелексикалізований концепт отримує тенденцію до делакунізації (створення нової мовної одиниці). Перед тим як закріпитися в мові однослівно, лакуни компенсуються дволексемними, трилексемними або мультілексемними тлумаченнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сорокин, Ю. А. Основы лакунологии : главы задуманной книги / Ю. А. Сорокин, И. Ю. Марковина, И. Л. Панасюк // Вопросы психолингвистики. – 2010. – № 1 (11). – С. 31–57.

2. Grodzki, E. Investigating Cultural Differences in Advertising Creative Strategy [Electronic resource] / E. Grodzki, Sh. Rehman. – Access mode : http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/1/1/2/9/6/pages112965/p112965-1/php